

RASSISMI PRAKTILINE KÄSIRAAMAT

RASSISMI PRAKTIINE KÄSIRAAMAT

C. H. DALTON

Illustreerinud Ed Labetski

Originaali tiitel:
C. H. Dalton
A Practical Guide to Racism
Gotham Books /Penguin Group, 2008

Copyright © Sam Means, 2008

Illustratsioonid ja kaanekujundus © Ed Labetskli
Fotod lk 20, 63, 65, 91, 94, 103, 118, 122 Wikimedia Commons

Tõlge eesti keelde © Liisi Ojamaa, Liis Konovalov ja Tänapäev AS, 2017
Toimetanud Sash Uusjärv
Kujundanud Villu Koskaru

ISBN 978-9949-85-179-9
Trükitud AS Pakett trükikojas

www.tnp.ee

Pühendus
DAAMIDELE

SISUKORD

1. Latiinod	13
2. Juudid	30
3. Valged	41
4. Indialased (ja indukad)	54
5. Mustad	71
6. Asiaadid	87
7. Näkilised	100
8. Araablased	106
9. Mustlased	116
Lisad	
I Soolised rassid	127
II Iidsed rassid	131
III Rassidevaheline romantika	136
IV Kahtlased rassid	138
V Headuse poolel	139
Tänuavaldused	141

SISSEJUHATUS

„Hobune, eesel, sebra ja *kvagga* on eraldi liigid ja eraldi tüübid – samamoodi on seda juudid, teutoonid, slaavlased, mongolid, austraallased, rannikuneegrid, hotentotid jne.”

– Josiah Clark Nott, „Inimkonna tüübid”

Inimtõug ei ole tegelikult tõug. See on liik, ent jagatud mugavalt mitmeks rassiks nagu must, valge, asiaadi ja segavereline rass. Need jaotused rajanevad peentel bioloogilistel erisustel ja väljenduvad füsioloogiliste teguritena nagu nahavärv, silmade viltusus ja sääрте tumedus. *Rassism* tähistab vastikust teise rassi vastu tervikuna või teise isiku vastu kõigest sellepärast, et ta on teatava rassi liige.

Nagu pealkiri viitab, on see raamat mõeldud kasutamiseks rassismi praktilise käsiraamatuna nii rassistidele kui ka mitterassistidele. See käsitleb mitmesuguseid erinevate rasside ja rahvusrühmadega seotud stereotüüpe, samuti nende päritolu ja tõesust. Kas Rootsi naised suudavad tõepoolest kärukonksu pealt kroomi maha imeda? Ei, mõistagi mitte, aga selle stereotüübi juured on nende erakordses andes oraalseksi vallas.

Samuti vaatame rassismi ajaloolisi näiteid ja piiri, milleni rassismi on seadustatud või avalikult õigustatud, ent peamiselt tegeleme stereotüüpide, sõimunimede ja rassiliste karikatuuridega.

Nagu see siin. Sel pole isegi mõtet.

Joonis 1. Iiri džiiig

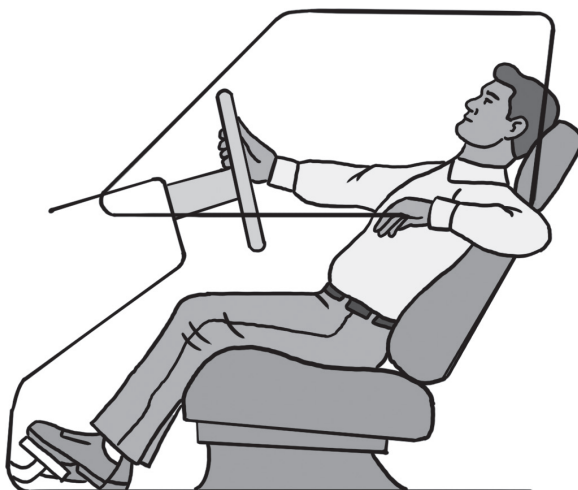
Joonis 2. Iiri Frankenstein

Rassi mõiste on vastuoluline, sest traditsiooniliselt tunnustatud rasside sees on mitmekesisus sageli suurem kui kahe suvalise etnilise rühma vahel, aga väites, et me ei liigita üksteist rassideks, eiraksime tuhandeid aastaid inimkonna ajalugu. Rääkimata tõigast, et valged inimesed juhivad autot *nii*:

Joonis 3

Aga mustad inimesed juhivad autot *nii*:

Joonis 4

Vaatamata kasvavale globaliseerumisele ja segaabeludele ehk „versegamisele” on erinevate rasside liikmete vahel siiski selged ja olulised erisused. Kuna nende erisuste peenus ja ulatus on argielus kasutamiseks kaugelt liiga keerukas, on selleks, et meist erinevaid inimesi paremini mõista ja nendega mugavamalt suhelda, võetud kasutusele teatud heuristilised võtted ehk „stereotüübid”. Nagu näiteks maorid.

Mõnikord on sellised stereotüübid vastuoksligid, sest võivad liigselt lihtsustada üksikisikute erinevusi. Iga isik on omamoodi ja harva sobitub keegi täpselt stereotüübiga. Välja arvatud niinimetatud „elus stereotüübid” nagu näiteks Carson sarjast „Queer Eye”^{*}. Teistel jällegi pole *mingeid* sellistes stereotüüpides nende rassile omistatud tunnuseid. Parimalgi juhul on see ebatäiuslik teadus.

Näiteks: kuigi maorid on üldiselt laisad, isekad ja pikatoimelised, ei tähenda see, et tuntud maori ooperilaulja Kiri Te Kanawa oleks

^{*} Tehniliselt võttes ei kuulu geid üheksa põhirassi hulka. Sellegipoolest pööratakse neile siin raamatus sobivalt palju tähelepanu. (Siin ja edaspidi autori märkused, kui ei ole märgitud teisiti.)

ühtegi neist. Tegelikult vastab ta ainult kahele tunnusele, kuna ta on sopran ja sopranid kipuvad olema väga nipsakad.

Ometi võivad stereotüübid olla väga kasulikud igapäevases sotsiaalses suhtluses ja otsuste langetamisel. Tegelikult on need oma-moodi ellujäämisvaist – rohmakas vormis vastuvõetud induktiivne arutlus, mis võimaldab meil teha kiireid otsuseid olukordades, kus kõik asjaolud pole teada.

Näiteks mõne mustlaspäritolu inimesega asju ajades hoian oma varal silma peal. Teades stereotüüpi, et mustlased on hulkurid ja vargad*, olen nendega kokku puutudes paremini kaitstud ja suurenenud valvsus võib päästa mu ohvri saatusest. Igal hetkel võib minu poole lennata mõni imik ja samal ajal, kui ma ta kinni püüan, varastab noor tumedapäine tüdruk mu fotoka. (Kui avastate, et teid ähvardab just nimelt see trikk, on parem lasta imikul kukkuda. Üks teine vähemtuntud stereotüüp nimelt ütleb, et mustlaspäised on ebatavaliselt vastupidavad.)

Samamoodi kui otsiksin kedagi, kes mulle raha laenaks, oleks vähetõenäoline, et küsiksin seda juudilt, sest traditsiooniliselt on nad kitsid. Parema on isegi mitte küsida, et mitte riskida mõne nende kaubamärgiks saanud „süütundehooga” või, veel hullem, jääda juudi kavaluse läbi ilma viimastestki veeringutest**.

Seepärast ongi sündinud väljendid „valge juut” ja „mustlase püss”. Kas sõnastike koostajad on teie arust rassistid?

Seda räägin ma sellepärast, et vahet stereotüüpide ja rassismi vahel ei tohiks unustada. Stereotüübid on kasulik, ehkki mitte veatu mehhanism, kuidas multikultuurses maailmas ellu jääda. Rassism on nende vali väljaütlemine.

Rassism on siiski ka midagi enam kui lihtsalt ebaviisakad kommentaarid – see on vihkamine. Üldistavad stereotüübid õhutavad sageli rassismi, aga lihtsalt teise rassi kohta stereotüübi uskumine ei

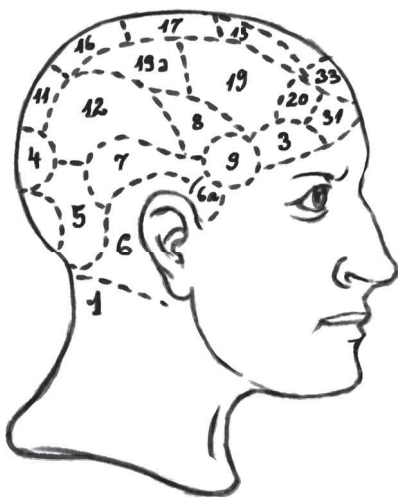
* Linna peal räägitakse.

** Kui sa tõesti tahad raha laenata, siis latiinod on üldiselt päris lahke käega. Aga pea silmas, et nendega suheldes ähvardab sind vägistamisohu.

tee sinust rassisti*. Lõppude lõpuks kuuluvad mõned mu parimad sõbrad teistesse rassidesse. Seega on stereotüübid omamoodi rassismi *sine qua non* – miski, milleta ei saaks endast erinevaid inimesi vihata, kui soovid.

Rassism ei pea siiski piirduma isikliku vastumeelsusega. Paljud võimupositsioonil rassistid on kasutanud oma staatust tervete inimrühmade alandamiseks ja isegi tapmiseks. Sellist vägivalda ei saa ma heaks kiita, aga raske on vaielda selle taga oleva teadusega. Kui eugeenika ja rassiline frenoloogia üldse on meile mida õpetanud, siis seda, et valikulise paaritumise abil on võimalik välistada kõik, kelle vasakul oimul on esiletungiv idealismikühm.**

Tänapäeva ühiskonnas võib rassistiks sildistamine olla mainele ja karjäärile äärmiselt kahjulik, ole sa siis lavakoomik, filmitäht või raadio saatejuht. Ja kui sa oled tõeline rassist, saavad vähemused sellest aru. Neil on kaasasündinud võime tajuda, kui keegi on rassist, omamoodi rassismiradar, mida ma nimetan „rassism-dariks” ehk „ra-dariks”.

Joonis 5

* Näiteks ei ole tasemetest või eksam rassistlik, kuigi nende arvates on mustad valgetest vähem intelligentsed. Ja seda sellepärast, et tasemetest või eksam on kõigest paberitükk, millel pole tundeid, see ei saa vihata.

** Armeenlased.

See raamat on jaotatud üheksaks peatükiks, igaüks pühendatud erinevale etnilisele rühmale: juudid, asiaadid, valged, mustad, mustlased, hindud (ja indiaanlased), latiinode, araablased ja näkilised*, ning lisaks veel mitmele, sealhulgas iga rassi heade isikute nimekiri. Igaüks, kes on kunagi mõelnud käia kohtamas väljaspool omaenda rassi, hindab kindlasti minu juhiseid džunglipalaviku, kollapalaviku ning muude mitmekesiste ja omanäoliste „palavike” kohta.

Igas peatükis käsitleme mitte ainult laiu etnilisi stereotüüpe nagu „kõik lõuna-aafrikalased on argpüksid”, vaid ka spetsiifilisi üldistusi nagu „Svaasimaa mehed on amfikollid”. Laisad guatemalaallased ja töökad elsalvadorlased mahuvad mõlemad latiinode peatüki alla.

Kokkuvõtlikult – rassism on teise etnilise rühma vihkamine pelgalt nende rassi pärast ja sageli toetavad seda negatiivsed ja ekslikud stereotüübid. On okei vihata kedagi sellepärast, kes ta on, aga vihkamine rahvuse pärast on rassistlik. Järgmises üheksas peatükis vaatame rassismi ajalugu, arengut ja praktilisi rakendusi tänapäeval.

Ja igaks juhuks, et mingit segadust ei tekiks – inimrass ei ole tegelikult rass – see ei tule sõnast „rassimine”. Kui oleks, oleksid mustad ammu loobunud.

* ???

ESIMENE PEATÜKK

LATIINOD

VILJAKUSE PRAKTIINE KÄSIRAAMAT

Kõik on kuulnud stereotüüpe. „Neile maitsevad *taco*'d.” „Nad on pisikesed.” „Neil on suured kõrvad ja neid kantakse tihti naiste käekottides.” Aga kas te teadsite, et latiinod ehk „mehhiklased” on samas usinad kaupmehed ja väikeettevõtjad*? See on tõsi.

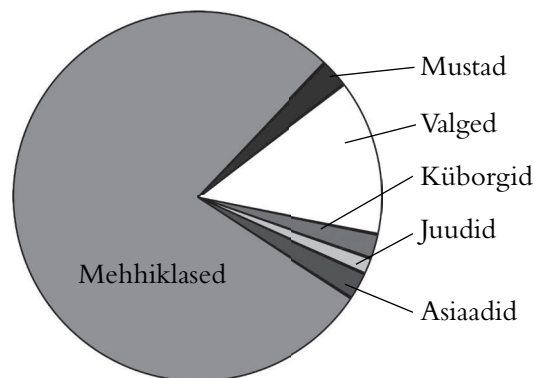

Joonis 1. Tüüpiline latiino

* Selle raamatu kontekstis lähevad muruplatsid arvesse kui väikeettevõtteid.

Ameerika ühiskonnas mängivad latiinod olulist rolli, sest nad teevad töid, mida ameeriklased teha ei taha, ja eritavad aromaatsset vahajat ollust nimega ambra, mida kasutatakse mõnedes kallites parfüümides. Suurenenud nõudlus odava tööjõu ja kõrgklassi lõhnade järele toob igal aastal Ühendriikidesse miljoneid latinosid. Ja nad treivad tittesid käbedamini kui lätlased, nii et nende arv aina tõuseb. Hiljutise prognoosi kohaselt on Ühendriikide elanikkonnast 2020. aastaks 78% mehhiklased.

ÜHENDRIIKIDE ELANIKKOND 2015

Joonis 2

Seetõttu nõuavad paljud ameeriklased immigratsioonireformi, et ka ülejäänud latiinod USAsse ei läheks ja tõelistelt ameeriklastelt madalapalgalisi töökohti üle ei lööks. Ehkki paljudel juhtudel on tegu töödega, mille tegemiseks ameeriklastest töölised on liiga laisad (nagu näiteks pesapall).

Aga kes on need üleaiakargajaist külalised „alamast riigist” ja kas nad tõesti peavadki olema Ameerika patuoinad? Enne, kui tagasiulatuvalt otsus teha, on tähtis paremini tundma õppida üksikisikuid, kes moodustavad uue Kollakaspruuni Hädaohu.

Esiteks ei ole latiinod, keda iga päev näeb, mingid tavalised mehhiklased. Ainult kõige edukamad jõuavad Ameerikasse. Pärast töötamist ühel või mitmel kraadisaavutamiseks vajalikul erialal, seisab neil ees lõpueksam – intensiivne takistusriba nende kodude ja Lõuna-Texase

jäätmaade vahel. Ameerikas võivad need oskuslikud, motiveeritud latiinod leida laias valikus alandavaid tööotsi, samal ajal kui suurem jagu nende kaasmaalastest peavad koduriikides elatuma austrite või turistide poolt vette heidetud müntide järele sukeldumisest.

Mõistagi ei saa latiinod töötada *kogu* aeg. Lisaks naudivad nad mitmekesiseid vabaajategevusi nagu jalgpall, ehkki reeglid tunduvad neile veidi ebaselged olevat. Lisaks on nad tänu varasele *piñata*-põhisele treeningule oskuslikud pesapallurid ja lõbustavad end õhtuti tohutuid ülemõõdulisi kitarre* tinistades. Ka Ameerika muusika on nende seas populaarne – just nagu sakslased armastavad David Hasselhoffi ja iraaklased ei saa kunagi küllalt Lionel Richie'st, lähivad latiinod segi laulukirjutaja Duncan Sheiki** alternatiivpopi peale.

Latiinode kohta liikuva stereotüübid vastavad peamiselt tõe: see on sõbralik rahvas, kes kaldub pärastlõunastel tundidel narkolepsiale, ja nende naistel on uskumatud tagumikud.

Mehhiklased, keda mõnikord kutsutakse „latiinodeks” või „ladinlasteks”, sest nad armastavad kuulsat Rooma luuletaja Martialise epigramme, on samuti kogu maailmas tuntud imeliste armastajatena, aga kahjuks pole see siiski tõsi. Latiinoarmukese stereotüüp tuleneb tõigast, et latiinomehed on naiste võrgutamisel väga edukad***, aga kui asi jõuab tegeliku vahekorraneni, on nad kahetsusväärset küündimatus. See võimetus partnereid rahuldada on tekitanud ütlemise *dos pump chump*, „kahe tonksu mees”.

Ometi pole kõik latiinorahvad ühtmoodi, seega tuleb enne edasi liikumist vaadata lähemalt kõikvõimalikke mehhiklasi, nagu näiteks lõunaameeriklased, keskameeriklased, ibeerlased ja karabinjeerid.

* Neid kitarre on võimalik kasutada ka paatidena, juhuks kui tekib vajadus kärmelt emigreeruda.

** Ja David Souli peale ka, aga vähem.

***On praktiliselt võimatu, et mõni latiino pole mingil hetkel teie kooselu ajal sinu naist põntsutanud.